

Wójcik, Władysława

Seminarium naukowe w samodzielnym Zakładzie Bibliotekoznawstwa WSP w Krakowie

Kwartalnik Historii Prasy Polskiej 22/2, 117-119

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

IV SEMINARIUM NAUKOWE W SAMODZIELNYM ZAKŁADZIE BIBLIOTEKOZNAWSTWA WSP W KRAKOWIE*

26 maja 1982 r. w Samodzielnym Zakładzie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie zorganizowano seminarium naukowe na temat: „Książka, prasa, działalność wydawnicza w Krakowie do roku 1939”, zorganizowane przy współudziale Koła Naukowego Bibliologów SZB. Wspólnie ze studentami sesji uczestniczyli także pracownicy naukowcy Zakładu, z jego kierownikiem doc. dr. hab. Jerzym Jarowieckim i kuratorem Koła Naukowego dr. Wacławą Szelińską, oraz studenci kół naukowych bibliotekoznawców uczelni Wrocławia i Bydgoszczy. Gościem seminarium był dziekan Wydziału Humanistycznego WSP doc. dr hab. S. Skowronek.

Seminarium odbyło się w ciągu jednego dnia. W części przedpołudniowej program wypełniło pięć referatów. Jako pierwszy wystąpił Marek Świerczek (student IV roku) z opracowaniem *Drukarnie i drukarze w Krakowie w dwudziestoleciu międzywojennym*. Autor wykorzystał do opracowania tematu efekty żmudnych badań źródeł archiwalnych tego okresu: Izby Handlowej, magistratu Krakowa, rejestrów sądowych oraz dokumentów archiwalnych drukarni, co pozwoliło mu w przybliżeniu określić ich ilość w Krakowie w omawianym okresie na 120. Obraz drukarni krakowskich został przedstawiony w tym obszernym wystąpieniu w kilku płaszczyznach: ze względu na charakter firm (prywatne, spółki i inne), bazę techniczną, produkcję książek, czasopism i, druków akcydensowych, pracę drukarzy i ich zarobki. Z kolei Elżbieta Bierkowska w Referacie *Działalność wydawnicza krakowskiego Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa w okresie międzywojennym na przykładzie „Biblioteki Krakowskiej”* przedstawiła mało dotąd znany fragment działalności wydawniczej Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Autorka nakreśliła rys historyczny Towarzystwa i scharakteryzowała rodzaj wydawnictw, ich różnorodność tematyczną (m.in. wydawanie źródeł historycznych dotyczących historii i zabytków Krakowa, zwyczajów i obyczajów krakowskich), a także określiła pewną prawidłowość w ukazywaniu się poszczególnych pozycji: wydawnictwa „Biblioteki Krakowskiej” były zazwyczaj poprzedzane publikacjami na ten sam temat w „Roczniku Krakowskim”; ukazywały się 1—3 tomiki rocznie. Poznajemy również grupę autorską tych tekstów: w „Biblio-

* O poprzednich tego typu spotkaniach zob.: J. Jarowiecki, *Prasa dla dzieci i młodzieży — jej funkcje społeczne*, „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie”, 1980, nr 122, s. 72—74; B. Pietrzyk, W. Wójcik, *Prasa i jej funkcje społeczne*, „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej”, 1981, nr 2, s. 127—128; J. Bujak, *III seminarium naukowe w Zakładzie Bibliotekoznawstwa WSP w Krakowie*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 1981, nr 4, s. 161—162.

tece Krakowskiej" wydawali swoje prace S. Estreicher, H. Barycz, A. Bar. J. Muczowski, A. Krzyżanowski, J. Ptaśnik i inni.

W dalszym ciągu seminarium Ludmiła Humeniuk przedstawiła pracę *Z dziejów firmy wydawniczej Gebethner i Wolff przed 1939 rokiem*. Najciekawsza, oryginalna jej część dotyczyła bardzo różnorodnych form propagandy wydawnictw tej firmy, skuteczności w docieraniu do coraz to nowych kręgów odbiorców książek i innych wydawnictw (zakładanie filii w Poznaniu, Zakopanem, we Francji).

Temat prasoznawczy podjęty został przez Alfreda Toćzka w referacie *Z badań nad socjalistyczną prasą w Krakowie w dwudziestoleciu międzywojennym*. Punktem wyjścia do omówienia problematyki było przywołanie definicji „prasa socjalistyczna”, bliższe sprecyzowanie tematu oraz wybór „Naprzodu” do analizy treści jako najbardziej znaczącego, bo kształtującego opinię publiczną, organu PPS. Po określeniu ogólnych warunków funkcjonowania prasy PPS autor scharakteryzował takie elementy, jak częstotliwość ukazywania się pisma, jego objętość, skład redakcji, sposób kolportażu, wysokość nakładu. Zawartość treściowa została przedstawiona w ujęciu problemowym: obrona socjalnych zdobyczy PPS, stosunek „Naprzodu” do ruchu strajkowego, do rządu polskiego, mniejszości narodowych, do ZSRR, Niemiec, do polityki Kościoła, problem walki z cenzurą. Końcowa część wystąpienia zawierała charakterystykę porównawczą kilku znanych wówczas pism socjalistycznych przeznaczonych dla określonych grup społecznych (np. „Socjalista”, „Głos Kobiet” dod. do „Prawa Ludu”, „Głos Niezależnych Socjalistów”, „Płomienie”, „Czerwony Dozorca” i inne).

W części przedpołudniowej wystąpiły też studentki WSP w Bydgoszczy Małylda Kamińska i Ewa Pronobis z krótkim referatem zatytułowanym *Problematyka Ziemi Zachodnich i Północnych Polski w działalności wydawniczej Komisji Historycznej Akademii Umiejętności (1873—1918)*. Referat sygnalizował istnienie tego ciekawego problemu i przedstawił wstępne rozeznanie w literaturze, brakowało natomiast wyników konkretnych badań dotyczących charakterystyki ilościowej i jakościowej zjawiska.

W części popołudniowej seminarium przedstawiono 5 referatów. Janusz Staszek w pracy *Estetyka książki w teorii i praktyce w XX-leciu międzywojennym* omówił istniejące koncepcje i stanowiska teoretyczne w problematyce estetyki książki, ilustrując wypowiedzi trafnie dobranymi przykładami rozwiązań graficznych w wydawnictwach tego okresu. Z opracowaniem tym korespondował temat kolejny: *Grafika w czasopiśmie dla dzieci i młodzieży w latach 1918—1939* przedstawiony przez Mirosława Bigaj. Wokół tego samego odbiorcy treści, a więc dzieci i młodzieży, koncentrował się referat następny: *Przekłady książek dla dzieci i młodzieży w latach 1918—1939* autorstwa Renaty Kury, zajmujący się zjawiskiem z punktu widzenia ilościowego. Kolejny referat: Aleksandry Kruk *O katolickiej prasie dla dzieci i młodzieży w latach 1918—1939* przyniósł ogólny obraz tej prasy, kładąc szczególny nacisk na charakterystykę wydawców (organizacje, stowarzyszenia, korporacje katolickie), ilość tytułów przez nich wydawanych oraz ogólną analizę treści. Referat ten zawarł wiele nowych ustaleń w stosunku do istniejącej wiedzy o prasie dla młodzieży, znacznie też wzbogacił ustalenia bibliograficzne w tym zakresie.

Intrygujący nieco tytuł nosił referat ostatni tegorocznego seminarium: *Imieniny książki, czyli ciąg dalszy pięknej Polaków zabawy*, którego autorką była Elżbieta Kalina. Przedstawiła ona rys historyczny Towarzystwa Miłośników Książki w Krakowie od 1922 r., tj. od roku powstania. Największe zainteresowanie wzbudził opis działalności Zakonu Bibliofilskiego, założonego (1929) z inicjatywy prezesa TMK Kazimierza Witkiewicza, a będącego — jak pisze autorka — pomysłem bez precedensu w skali światowej. Znajdujemy tu opis całego ceremoniału związa-

nego z działalnością Zakonu, szczególnie z przyjmowaniem nowych członków, przypominającego charakterem ceremoniał łóż masońskich. Ta piękna i oryginalna tradycja kontynuowana jest obecnie przez Urszulę i Tadeusza Witkiewiczów w formie corocznych marcowych spotkań bibliofilów na imieninach książki, organizowanych dla tych wszystkich, „którzy przejawiają czułość prawdziwą i sentyment szczerzy do historii oraz zasług sławnego Towarzystwa Miłośników Książki w Krakowie przy ulicy Smoleńsk 9/11”.

W dyskusji, która miała miejsce zarówno po części pierwszej, jak i popołudniowej seminarium, podkreślono pozytywne strony poczynił badawczych studentów: trafne zastosowanie określonych metod badawczych, wewnętrzną logikę i spójność referatów, także problemowe — w większości — ujęcie tematów, oparcie się na szczegółowych analizach wydawnictw i źródeł archiwalnych (J. Jarowiecki, W. Szelińska, M. Zięba), wskazano na wychowawczy i naukowy aspekt organizowania tego rodzaju seminariów, dających możliwość wypowiedzenia się na forum publicznym i podzielenia się osiągnięciami w pasjonującym każdego autora temacie (L. Jarząbek). Zwrócono uwagę na bogactwo i różnorodność kultury tego okresu, wynikające z różnorodności źródeł inspiracji (J. S. Ossowski). Padały też pytania pod adresem autorów referatów: ponieważ w niektórych brak było szerszego tła kulturowego, pytano o miejsce wydawnictw w procesie komunikacji społecznej tamtego okresu (J. S. Ossowski, W. Wójcik). Wobec pewnej części referatów sformułowano zarzut nadmiernej drobiazgowości w opisach, co zmniejszało przejrzystość ujęcia tematu i jego wewnętrzną spójność.

W podsumowaniu stwierdzono wartość merytoryczną i poznawczą seminarium, wnoszącego wiele nowych treści do wiedzy o kulturze dwudziestolecia międzywojennego. Uznano, że jest to dobra forma rozwijania ruchu naukowego studentów, którzy poprzez uczestnictwo w realizacji tematów podejmowanych przez Zakład podnoszą rangę prowadzonych przez siebie badań.

Władystawa Wójcik